इ. वि. का. राजवाडे संशोधन मंडळ धुळें.

—: हस्त लिखित ग्रंथ संग्रह :—

ग्रंथ क्रमांक ४३५। वे ५१ [३१५]

ग्रंथ नाम गीता सार.

विषय म० वेदांत.

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

प्र.क्र.-३२

मराठी

४३४ ते ४४०

म्हणे ज्ञानदेव — गीता

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

(1)

श्रीगणपतयेनमः श्रीशारदांबायैनमः श्रीदत्तात्रयायनमः श्रीसद्गु
रुसदानंदनाथभगवद्गीतासार ज्ञानदेवकृतप्रारंभमस्तु ॐन
मोजीभगवंता तुजनमूजीअव्यक्ता कविलमतीवक्तदेवकृता घा
वीमज १ मगनमू आदिशक्ति जेजाणब्रंह्मप्रकृति चैतन्यमाया
विख्याती तेंईश्वरशक्तीनमस्कारिली २ आंतानमू विश्वजननी
जेअर्जुनाचिमोहिनी आंतानमूयेथूनी महाप्रुरुषेश्वरा ३ अतां

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(२)

१ नमूं कवेश्वरा जिंहीं वर्णिलें परमेश्वरा अरूप आणानि अकारा उप
कार राजगा केला ४ होतीं अज्ञान अंधमूढों परब्रंह्मने णतिबा पुडीं
त्यांची या रूप गुणाची गोडी परवडी कांहीं न व्हती ५ त्यांव्यास ऋषीचा
प्रसादें तें णे कथिलें प्रेमबोधें तो संस्कृत अर्थवाद न कले अल्प
ज्ञानियां ६ म्हणोनि केलें प्राकृता पूर्वी व्यासें केल संस्कृत ॥ म्हणो
नि उपकार बहुल अहल्या जना ७ त्यां उपकारास्तव नमस्कार न
मिल्या ज्ञानेश्वर आंतां नमू श्री गुरुवर जेंणे अज्ञान अंधःकार फे
डिला ८ आंतां नमू भक्त भाग्यवंता जें अनूसरले कृष्णनाथा १

The Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(2A) २१

गर्भेनम्रमातापिता आणिविप्रकुलें ९ येथूनिकथासांगेनपवित्र जोमोक्ष
दायकगीताशास्त्र प्रतिदिनीपैंतांपवित्र होतीचतुर्भुज १० याशास्त्राचीथोरी
नेणतीदेवअवधारि उपमाद्यावयाधरित्री थोडीअसे ११ रोगव्याधीसऔषध
तोडीदेहाचपिंडकंद जैसेंजीवाचेंभेषजभेदें हेंभगवद्गीता १२ तेंसांगेनअल्पथो
डी ऐकतांयमदूतवांकडी तेंगीतेचीपोढी सांगेज्ञानदेवो १३ कौरवपांडवसंग्रा
मझाहला सकलकौरवभारडिंतला दुर्योधनरणासिआला सकलबंधुस
हित १४ कर्णद्रोणपाडिलें भीष्मरणासिआलें पांडवविजईजहलें भेटलेधृ
तराष्ट्रा १५ धृतराष्ट्रह्मणेंसंजयासि कायजहलेंकौरवासि त्यांचीस्थितीतें
कैसितेमजपासिसांगपां १६ संजयोह्मणधृतराष्ट्रा परिसरायापवित्रा

(3)

सूर्वशिवियांभवक्षेत्रा शरणजावें १७ कृष्णआलेशिष्टाई कौरवनेंदीचकाही
२ संग्रामाचेंत्लवलाहिंसामग्रीकेली १८ मगरणभूमीसिआले दोंघाचेंभारसं
न्निधजहलें तेकैंसें अपूर्ववर्तलें तंपरीसध्रुतराष्ट्रा १९ संजयोम्हणेरा
यापरियेसि अकराक्षोणिदळकौरवासि सातक्षोणिदळपर्योसि वीरपां
डवाचे २० रणतुरेंगर्जिनलीथोरें तेणेंदणाणिलेंमेरुशिखरें मृदंगकल्हा
रणतुरे संख्यानाहीं २१ यादोहींदळासमदृष्टीजाहली दोघाचीसैन्यमि
ळाली तेथेंवाद्यगर्जिनली कौरववीराची २२ निशानभेरीचागजरें दो २
ळदमामेंवाजतीअपार हाकदेतीकौरववीरा म्हणतिसंव्हारपांडवासि २३
ऐसेंसंगर्जतहाकीतपावलेयेकापुढेंयेकधावीनले येकाहूनयेकआगळे बो

(3A)

ल्तीअहंता २४ भोंवताकुंजराचाभार मध्येंकर्णद्रोणभीष्मवीर आणिकौर
वांचडिवारथोर ह्मणतीपांडवबापुडी २५ त्याचासंग्राममदारुणा पडिलाद्रोणक
र्ण पुढेभीष्मदारुण रणीउभाठेविला २६ तेदेखोनिपांडववीर टाकोनिआले
समोर त्यासिह्मणसारंगधर उसीरनकरावसैन्ये २७ मगरणभूमीसिआ
ल्ले पांडवीकौरवभारदेखिले वाजंत्रीमभेरावलें अंबरदेखा २८ कौरवाची
देखोनिप्रौढी पांडवसैन्यउहल्लीवेडी वाजंत्रीआकाशाकडाडी घडिघडीदेती
हाक २९ मगश्रीकृष्णेंपांचजन्यशंखस्फुरिला धर्मेविजयोगर्जिनला भीमा
चापौंड्रवाजीनला अर्जुनेंस्फुरिलादेवदत्त ३० नकुलसहदेवोबली आणी
कहीशयिसकली काशीश्वरद्रुपदरथबली इहींशंखस्फुरिला ३१ तेनादद्रुमः
द्रुमिलामेरुमंदारकांपीनला सप्तसमुद्रहेलावला दचकलापालाळीशेष ३२

(५)

३ इंद्रादिकां जहली आपपरी तेपां होठे विले अंबरि नादें कांपे धरत्रि त्रिकूट शि
खरी गजबज जाहला ३३ गिरीपुरी भारथी संन्यासी श्वापदें पडिली नादेसी ति
लि हीं सांडिलें आश्रमासि आटें याबावी पोखरणी ३४ तेंणे नादें कौरवांचें हृदये आणि
सकळ वीरांचें फुटो पाये अर्जुन समयीं ऐसिये काय बोलता जाहला ३५ अहो जी
जनार्दना म्यां वोळखावें कवणा सावध होवया रथ खुणा मग मी संग्राम करीन ३६
मग देवो रथ पाहो नि आला तो कैसा अपूर्व वर्तला मग अर्जुन विनविला धनु
ष्य नातें ठेवोनि ३७ इति श्री भगवद्गीता व्यासदेवो निरोपिता प्राकृत जाण
आतां ह्मणे ज्ञानदेवो प्रथमोध्यायः संपूर्ण समस्त ३

(5A)

श्रीगुरुनाथायनमः पार्थह्मणेवंशानिर्दाळणे थोरपापगा जनार्दन राज्यनल्ल
गेमजआण कवणपडेलसायास १ बंधूचुल्लतेगुरु मामयामेहुणे याच्यांवधनक
रु गुरुबंधुकर्णवीरु हेकैसेमारावे २ समस्तासिमारणे आणि अह्मीराज्यक
रणे तुझ्याप्रसादेंकायउणे असांचियेणेअणीकराज्य ३ हादेहपडो धरत्री
परिगोत्रवधूनकरी थोरपापगा श्रीहरि कैसियेपरिमारविसी ४ तुझेंद
शीनझाहलीयां सर्वपापनाराखा नियां ऐसेंअसोनियां केविगोत्रवधू
करविसी ५ आतांराज्यकरोतुकांसकळी राज्यपाहिजेंजेंकाळीआणिआमुचो
छत्रभुजबळी तेलूंवनमाळीपुरविसी ६ मजराज्यकरणेनाहींसर्वथा ह्मणोनि
वरणावरिठेविलामाथा आतांपुरेंपुरेंगा अनंता राज्याआणिसंपत्ति ७ ह्मणो
निधनुष्यभातें तेंसमर्पिलेंतुतें कंटाळायेऊनिसर्वांगातें रोमांचउठिला ८

a joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

पुटतीकेलानमस्कारु आतांसर्वथाराज्यनकरु गोत्रआतेंनमारुं तेंविमारोतअ
४ ह्मातें ९ मगह्मणेजनार्दन पार्थानपुंसकअज्ञान कायसांडिंसिअभिमान
अपेशपात्र १० मरमरअपेश्राआणिलें जितांविमरणाचिंतिलें कवणज्ञान
तुजसूयलें नाहींकल्लेंमज ११ मरणापरीसअपेशावोरवटें हेज्ञानलुजजोडिलें
खोटें जेणेंमोक्षप्रगटेतेंनेणसीपार्था १२ मारिसीतूंकवणें मारवितांमीयेकजा
णा आत्मस्वरूपनिर्वाण सांगिमरणाकेंचें १३ आत्माएकूभविअनंत मी
परमात्माअव्यक्त लोइच्छामाझियारवेळता देष्णावीमायावशा १४ मजनपूसतां
तुंवापेडिल्लीअहंता मारितांआणिमारवितां मीचजाणें १५ तूंनिमित्यासिका
रणें घेईगाधनुष्यबाण यांवरिबोलिलाअर्जुन करसंपुटजोडूनी १६ ह्मणे ४
ज्ञानेश्वर तिसरीअध्यायच्याविचार सांगेनपवित्र श्रोतेयासि १७ इतिश्रीभग
वद्गीताव्यासदेवोनिरूपिला प्राकृतजाणआतां ह्मणेज्ञानदेव द्वितीयोध्यायः

Joint Project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(5A)

श्रीगुरुनाथ म्हणे कृष्णनाथ ऐकें पार्था पंच भूत हा देहीं वसते आत्मा माझा
१ मी परमात्मा दुसरा करूनि ठेविलो दशावेंद्वारा नीजस्थानी थारा त्या पंचप्राणा
सि २ ऐको निह्मण अर्जुन हे तुह्मी सांगीतलें पंचप्राण यांची नाव कवण कवणें
विस्तारोनि सांगा देवा ३ प्राण अपान व्यान उदान पांचवा तो समान हा पांच भूत
आत्मा जाण मज पासूनि ४ तेंना निजस्थानी खेळ तें माझी मायेची पंच भूत
तें अष्टपां कोळिका तेथें पां कोळिके निचा वेसपत्र ५ ऐसा चोवीस पत्र खेळो लो
प्राण असें वो ढाले तो न कळे आकळे आवें मनासंग ६ सा मनां त्रिया अधारें खेळ
ती तीन्ही शरीरें मने विणें दुसरें ध्यावो नेणें ७ अर्जुन म्हणे देवा मनाचा विस्तारु
सांगावा ऐक गा पार्थिवा चित्त देवुनि ८ इति श्री भगवद्गीता व्यासदेवो निरोपि
ता प्राकृत जाण आतां म्हण ज्ञानदेवो ९ तृतीयोध्यायः ३

श्रीगुरुनाथ पार्थस्मण केशवराजा देहीतूं चिनांदसी वोजाकिं अंश अंशातुझा हेदे
५ वासांगमज १ मीअक्षरजाणें अक्षरमासें रक्षणें तें असें व्यापून सर्वघटिं २ प
रीसपार्थासगुण तुझीयाजन्मानाहीगणना मताजातां लक्षण अर्हुनीनेमिलें
नाहीं ३ तूंक्षणासी माझेंगोत्रज तरि तूं भुललासि सहज अनंतजन्मे तुज तें
मीसांगेनपर्येसी ४ तूं हिंडेंलासि नानावेशी अनंतजन्मनेणसी च्यारिखा
णीभोवसी परिनेमिलें नाहीं ५ साहीलेलीतां बोल्ली शुक्षब्रांह्मण अनंतकु
ळी वैश्यक्षत्रियेभूतळी तूं आहलासि पार्था ६ ऐशियां केलीयेरसार ह्यांना
ववसी धनुर्धरा येथें उमलासि एकसरा जैंमीन मारी गोत्रजासी ७ अगा हें
मृगजळ अवघें अमर ते दोघें आणि संगीयेतीघें एकनाशवंत ८ अनंतश ५
रीरें सांडूनि हिंडीनलासि नाना योनि वोळखवी धरीरे अर्जुन जन्मनखंडे तु

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(6A)

अमाझें ९ मग विनविला पार्थ देवास संत देव अक्षिमागसें ते जन्म वांछती के
सें हे मज प्रति सांगिजे द्री १० देव म्हणे धनंजया मज कारण यावया साधू संत उ
द्धारावया नाशावया दुष्टराक्षसा ११ अरे परउपकारास्तव उपकार धरी मावें
मायेंसंगे लाघवें खेळत असें १२ अर्जुन म्हणे देवा देव देही की देहावेगळा पिंड ब्र
ह्मांडी बोलखावा कवणाचीसेवा करूं अंतीं १३ आत्मा व्यापक पिंडीं मी अव्यक्त
ब्रह्मांडी व्यापोनि नवखंडी वेगळा चि असें १४ जे देहीं भजति मातें ते पुनरपि
पावती उत्तम देहातें राहणे आला यातें मध्ये सूचूनको १५ पिंडी पापघडें येक मे
कासि मारिती कुडें येक कुश्चळ कोडि वडे ऐसा कायमी असें १६ येक मात्रागमन
करिती येक हिंसा पापा नाना विचारती यक सिंतरूनि मारिती तें गती मज काय अ
सें १७ एक भोगिती एकासी स्त्रीवाहती तस्करासी दुर्भिक्षी मेले उपवासी ते गती मज का

(7)

यऐसे १८ एकअमंगळभक्षिती शुकरइच्छेचीगती एकनरकींनांदती तेगतीकायमनी ।। १९
६ एकतें राज्यदंडिले येकानेंमहेद्रउपद्रविलें येकउदकअग्नीकरोनिमेले एकगेलेअधोगती २०
एक पापीएकचांडाळ येकमित्रद्रोहीसर्वकाळ हेपापासीमीगोपाळ कायकरीलअसे २१
जरीदेहीअसेदेवो तरित्यांदेहासीकाय संदेहो तरीरंकआणिरावो सारिखेचिअसती २२
सर्वजिवींमीआसतो तरिअवतारकासयाघेतो बापुडीकौरवेंमारिवीतो त्याचेंजिवींआ
सतां २३ जशीआसतोंदोघाच्येशरीरी तरितेंभक्तआणितेकांवेरी पार्थबोलेयाउपरी
तेंअवधारीकृष्णनाथें २४ अहोजीदेवराया आत्मज्ञानतेंकवणस्वामियां तेंसांगावेंकृपा
करूनियां देवराया २५ मीअरूपनिराकार सकळमायेच्याविस्तार लाघवीपांचसूत्र ६
तोलाघवीयांचसूत्र तोलाघवीचजाणे २६ अगाउदकीअसेकमळ परिउदकासिनातें
ळे वायोव्यापुनीसकळ परिअलिप्तअसे २७ सूर्याचारश्मीकळा परीकौंत्यासिकाय

Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(7A)

केला विटाळा तैसें देहीं भाल भूपाळा मी खेळविता असें २८ पाप पुण्य माझें
संगी तरि कुंभीपाक काय मीच भोगी यागोष्टि माझी ये संसर्गी बोलोने णे २९
मीज निदेही असतो तरि पाप पुण्य कां करविती सेवही कां भोगवि तो नरक यात
ना ३० ऐसें न पाहावे पार्था हा विचार अरुत व्यक्त आणि अव्यक्ता अंतर अ
सें ३१ ह्मणो निस्यां जीवा कारणें म्या केली तीर्थ क्षेत्र दान मज लागि नाना द
र्शन जाहली पार्था ३२ ह्मणोनि मजेचि ध्याईजे मजेचि समर्पिजे मग त्या
ची या संसाराची वोझें मज वरी च ३३ इति भगवद्गीता व्यासदेवो निरूपि
ला प्राकृत जाणओं तां ह्मणे ज्ञानदेवो ३४ च० ४

(8)

श्रीगुरुनाथ पार्थामाझेंच ध्याईजे अनायासमिळेल तें समर्पिजे माझीया
७ जीवा वोळखीजे तेंचि आत्मज्ञाना १ ऐसें सुखदुःख आपुलें देहीं तैसें चि स
र्वभूतींपांहीं तरि तूं ठाइंच्या ठाईं निवसील पार्था २ आपणयातें नेमावें काम
क्रोध तें दंडावें मदमत्सरातें खंडावें तरीच पावावें प्रेमसुख ३ आशा मनसा
तृष्णा नेम मावीमन वासना हेन मोनि इंद्रियांरसना तरि आत्मसुखा
पावसी ४ आसनीं भोजनीं शयनीं विसरूनको माझीयें स्मरणी सांना
व आत्मज्ञानी बोलिजे पार्था ५ ऐसें जे नेमें राहिले ते आत्मसुखा पावले
त्या आरोच्यो भंगिले तें जीवदुःखी आणा ६ इतिश्रीभगवद्गीता व्यासदेवो
निरूपिता प्राकृत जाण आतां ह्मणे ज्ञानदेवो ● पंचमो० ५ ७

(8A)

श्रीगुरुनाथायनमः पार्थह्मणेजनार्दनं बहुवंचलासायांमना नेमेनाजीवभावना
ह्मासदंडनासांगिजोजी १ कृष्णाह्मणेगापार्था योगीराहेनिरुत अवतरलासंन्यासपं
था जरिअविद्यासांडसीलें २ येअविद्येचेसकला फांसाफडिलेंगह्ला मायेचेजंजाला
च सापडोनि ३ लोलुआसंन्यासअपार जैसीखर्गसिंधार कालकूटमधुर परियोग
ननेघवें ४ तोकेसासांगदेवा परीसगापार्थिवा आधीआसेनसांगदेवा परिस
गापार्थिसाधावा मगनेमावाअहंभावो ५ मगअननिद्रामैथुन यांसिकीजेदंडणें कल्हो
अहारतुटलाजाणून प्राणरक्षणागलितपात्र ६ संगीयेकचिअसावा यांसिंनक
रावा कांसंगलीपाह्लावा हुताशन ७ दशइंद्रियांचेनेम जहल्यियायोगधर्म यां
नांवसंन्यासकर्मसाहीचोनाशकरावा ८ आत्माअसेनाभिकमह्लणी तेअष्टपाको
ह्लिकासाचीखेळणी लुंचेइजेहिरोनि योगबळें ९ अधतोजूर्ध्वकरावा व्यानना
डीचाकाढावा योगबळेंवोढावा न्यावेंदशवेद्वारा आत्मयापरमात्मयांप्रेमस्त

(१)

खेंभेटीजाह्लीयां मगतोनवचेवायां स्मरणविसरतां ११ जितेंद्रियोदंडधो नजेवि
तोलक्षमन ऐसायोगिसामान्ये तोआत्मज्ञानबोलिजे १२ नवहीद्वारेनिरोधोनि
८ श्वरसउश्वासनेमोनि आत्माकोंडीत्रिकुटभुवनी तोचियोगियां १३ दोघाघालोनि
यागांटी परमात्मापाहिल्लादृष्टी तेहृदयींमीजगजजेटी प्रगटेपार्था १४ मगबो
लेभक्तराज केवढापराक्रममाझा हेसाध्यसाधतपेजा ज्यांसांसिनव्हे १५
अवघडजीदालार ह्मणोनिकेलानमस्कार मगबोलिलासर्वेश्वरा माझेवच
नपरमपार्था १६ यांयेगाह्रुनियोगउत्तम यासाधनाहुनी सुगमयाधर्मापरि
सअभ्यारपरम सांगेनपर्येसी १७ जेणेंमीहृदयींअसें अखंडतुसामनीवसें तों
योगसंन्यास घराश्रम १८ ऐसीयेंपरीचीप्रेमबोध सांगीतलाउत्तमयोगु ८
करीरेयाचालागु तंवअर्जुनेविनविलें १९ इतिश्रीभगवद्गीता व्यासदेवनिरू
पिता प्राकृतजाणआतां ह्मणेज्ञानदेव षष्ठमाध्यायः

म

श्रीगुरुनाथ पार्थाउत्तैंसाधन करिमाझेंस्मरण उच्छिष्टकरूनकोमनआणिकेठाईं
(9A) १ जैसीपतिव्रता अणीकधर्मनेणेंसर्वथा सर्वव्रतदानकथा पतीचकारण २
कांचातकपक्षियां तोंस्मरेमेघराया भूमीचेउदकतया घेणेंचीनाहीं ३ तैसेंमज
भजन नकरीदुजयाचेंस्मरण मिळालयाब्रह्मार्पण करीपार्था ४ पत्रपुष्पफल
उदक हे मैंनमाझेंसात्विक नकोसर्वं आणिक मजवेगळे ५ तरिमीतारितां
उ मारितां मीचैं ईश्वरीनगापार्था मजविणकैंचा स्थिरक्षिता कवणअसें ६
माझेंपंचतत्वमिळणी आपतेजवायोगगनीहेंगन्पापांकोणी उत्तरेमायाभ्रांति
७ सप्तजन्माचेंत्रैवटी ह्यामनुष्यजन्मपोटी यापरिउत्तमकिरीटी म्यारचिलें ८
येणेंजन्मेंमजबोळखावें आपआपणालेंजाणावें जाणोनितोडावें नरकया
तना ९ बहुतअहेतयोनि सोडवितांनाहींकोंणी कवणस्तकृतापासोनि पा

(10)

विजेमनुष्यजन्म १० यथेंमजवोहूखती नानाआचारकरिती नानादेवातेंभ
१ जती नेणतिमाझेंज्ञान ११ पार्थायेसृष्टिमाजि पहतांथोरविघ्न देवतेदारूण
राजसतामसप्रगटोन ह्मणतीअम्हीचदेवो १२ करुनिमूर्तिचाआकार तेथें
करितीअनाचार ह्मणतीहाचीसर्वेश्वर सर्वभूतींप्रगटला १३ मारितीपशूचि
मादावणि आचारसांडिलाब्राह्मणि तुळसीमाळासांडूनि घालितीदर्श
न १४ सोमवारसारिखेव्रतें तेंसांडूनभांत येकादशीनकरिता घालितीगों
धळा १५ करूनिओल्लेकाशि स्नानकेलेभागीरथीसी येवोनिआश्विनमासि १
करितीशक्तिपूजा १६ गंगात्र्यंबकतटाकी तीर्थस्नानकेलीयेकी घरायेउनि
शेरवी जातीमल्हारीदर्शना १७ सकळतीर्थकरूनि हिमाचळाजाउनी कंठीबांहि
मायराणी ह्यांसकोणउध्यरावें १८ विभूतिचर्चिललाटी रुद्राक्षमाळाघालीकं

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे

राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)

दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८

Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com